

BLYTTIA

NORSK BOTANISK FORENINGS TIDSSKRIFT

BIND 5

HEFTE 1

OSLO 1947

Innhold.

	Side
Danielsen, Anders: Huldreblomen (<i>Epipogium aphyllum</i>) i Norge ..	1
Naustdal, Jakob: <i>Carex vulpina</i> L., ny for Noreg	7
Sørlye, Finn: Jens Edvard Thomle (1862—1945)	13
Horn, Kristian: An Embedding Table with Built-in Cooling Chamber	15
Ny litteratur	17
Notiser	21
Norsk Botanisk Forening	
Årsmelding for 1946	22
Regnskap for 1946	23
Ekskursjoner i 1946	25
Trøndelagsavdelingen. Årsmelding for 1946	27
Blyttias redaksjon	30
Manuskript til <i>Blyttia</i>	30

Norsk Botanisk Forening.

Styre for 1947.

Amanuensis dr. Trygve Braarud, formann; lektor Gunnar A. Berg, nestformann; cand. real. Knut Ødegård, sekretær; gravør Halfdan Rui, kasserer; dosent Oddvin Reisæter, lektor fru Mia Økland.

Foreningens medlemmer får *Blyttia* fritt tilsendt. Nye medlemmer tegner seg hos sekretæren, adresse Botanisk Laboratorium, Blindern. Kontingenten er kr. 10,00 pr. år, som sendes til kassereren, adresse Underhaugsveien 9, Oslo.

Blyttia.

Fung. redaktør: amanuensis Georg Hygen.

Redaksjonskomité: kontorsjef H. Durban-Hansen, professor dr. O. A. Høeg, konservator Per Størmer, cand. real. Knut Ødegård.

Blyttia utgis av Norsk Botanisk Forening og utkommer ordnært med 4 hefter om året. Abonnementsprisen for ikke-medlemmer er kr. 12,00 pr. år, fritt tilsendt innen landet. Alle henvendelser om abonnement, annonser m. v. rettes til *Blyttias* forretningsfører, cand. mag. Finn Eckblad, Josefinegt. 21, Oslo.

Huldreblomen (*Epipogium aphyllum*) i Norge.

Av

ANDERS DANIELSEN

Riktig sjeldne planter kan ofte ha en rent fascinerende virkning både på botanikere og legfolk. Hvis planten også tiltaler en's estetiske sans og har et treffende og klingende navn som setter fantasien i sving, blir den lett gjenstand for særlig interesse.

En slik plante er huldreblom (*Epipogium aphyllum*) eller »knelepe«, som den før het i skolefloraene. Den er ennå så sjelden her i landet at det er få som har vært så heldige å finne den, men i Sverige hører den ikke lenger til de største sjeldenhetene. I 1937 var den kjent fra bortimot 250 svenske voksesteder.

I svenske aviser kan en av og til lese at »skogsfruns blomma« er observert, og nylig var det en kriminalforfatter som fikk den originale ideen å la »Huldra« opptre i en roman og spinne sine intriger — både blomsten og en annen, tilsynelatende mer »ekte« hulder. Det er fristende å sitere noen avsnitt fra »den botaniske delen« av boka (Stig Trenter: »Som man roper . . .«, i norsk oversettelse, Oslo 1946):

»Jeg fikk øye på en liten notis: »Sjelden orkidé i svenske skoger.« Jeg er slett ikke botaniker, men jeg har alltid syntes at det er noe visst romantisk og mystisk ved sjeldne og vakre blomster. Denne orkidéen het »Huldra«, og ifølge forfatteren var den overordentlig sjelden, vidunderlig vakker og duftet himmelsk. Den hadde store, lysegule blomster med oppadvendte, rødprykkede lepper og vokste på fuktig skogbunn, oftest på den nåledekte bakken under svære graner. Det var få som hadde funnet den. Linné lette forgjeves hele sitt liv etter den rare planten. Jeg ble fyr og flamme. Tenk om en kunne få tak i et eksemplar og bli berømt! For en sensasjonsartikkel! Selvfølgelig var sjansen minimal. For det første blomstret den ikke hvert år. Den kunne være helt

borte i årevis for så plutselig å skyte opp igjen i all sin prakt. For det andre var skogtraktene omkring Skogås så vidstrakte at selv om det blomstret tyve stykker der, skulle en ha fantastisk flaks om en fant en eneste. To minutter senere var jeg på vei inn i Värmlands store skoger. Jeg gikk omkring både vel og lenge. Jeg speidet intenst etter små, slanke, gule huldrer. Men huldra viste seg ikke. Hun hadde vel på følelsen at jeg ikke hadde ærlige hensikter.

— — — — —

Vi var omtrent halvveis til byen da vi fant dem. Det var minst femten stykker. Jeg la meg på kne. Blomstene satt i klaser på stenglene, og en hvit leppe prydet kronbladene. De duftet svakt. Forsiktig dro jeg opp et eksemplar av den løse jorden. Blomsten fulgte lett med. Jeg holdt den opp og nikket. Det var et stort øyeblikk. Jeg fant litt fuktig mose og pakket blomsten varsomt inn.

— — — — —

Lundgren kom. Han var avisens ekspert i dyr og blomster. En nærsynt, skinn tørr herre. Han så på planten en liten stund. *Corallorrhiza trifida*, sa han tørt. Korallrot. Meget alminnelig orkidé. Huldra har meget større blomster og mer gulaktige. Ellers kan de være nokså like. Han gikk.«

Så langt kriminalromanen. Jeg har referert så pass mye fordi det rent faglig sett er korrekt, selv om det er uhyre popularisert — og dramatisert.

Denne svenske journalisten hadde ikke hellet med seg på sin botaniske jakt; med meg var det helt omvendt. Den 12. august 1946 fant jeg i skumringen ett eneste eksemplar av en tynn, gulbleik plante som jeg først tok for korallrot. Planten var dessverre avblomstret. Rotstokken var bleik og korallaktig greinet. Ved nærmere ettersyn viste det seg å være en genuin huldreblom (fig. 2).

Funnet ble gjort i Linddalen i Hornnes herred, Aust-Agder, bare et par kilometer fra grensa til Åseral i Vest-Agder. *Epipogium* vokste her i den bratte, steinete lia like sør for »Storura« på østsiden av dalen, i en høyde av ca. 345 m o. h. (fig. 1). Det er ren lauvskog på lokaliteten, især osp (*Populus tremula*), dessuten spredt forekomst av eik (*Quercus robur*), lønn (*Acer platanoides*), rogn (*Sorbus aucuparia*), hegg (*Prunus padus*), selje (*Salix caprea*) og bjørk (*Betula odorata*). Skogen er nokså tett, så det slipper lite lys ned på bakken.

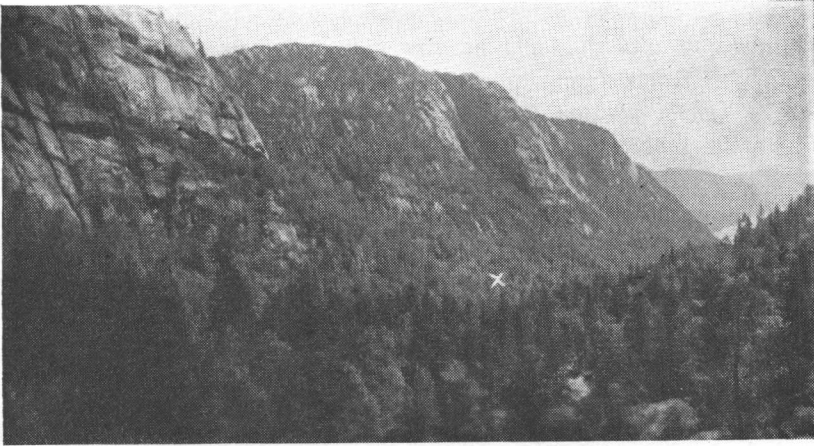

Fig. 1. Parti fra Linddalen i Hornnes, Aust-Agder. Bildet er tatt mot sydøst. Ved det kvite krysset ble huldreblomen funnet. (Fotografiet er tatt 28. juni av D. Danielsen.)

Vegetasjonen på skogbunnen rundt *Epipogium*-planten var svært rik. På de nærmeste 4 m² vokste: *Dryopteris Linnæana* (rikelig), *Oxalis acetosella* (litt mindre), *Fragaria vesca* (spredt), *Polystichum lonchitis* (en rosett), *Dryopteris filix-mas* (en liten rosett), foruten enkelte, delvis sterile eksemplarer av *Acer platanoides* (frøplante), *Angelica silvestris*, *Asperula odorata*, *Calamagrostis* sp., *Carex digitata*, *Epilobium montanum*, *Festuca altissima* (= *silvatica*), *Geranium silvaticum*, *Geum rivale*, *Lactuca muralis*, *Luzula pilosa*, *Melica nutans*, *Poa nemoralis*, *Potentilla erecta*, *Rubus saxatilis*, *Sorbus aucuparia* (frøplante), *Trientalis europaea*, *Vaccinium myrtillus*, *V. vitis-idaea* og *Viola Riviniana*.

Like utenfor vokste *Maianthemum bifolium*, *Polygonatum verticillatum* og *Solidago virgaurea*, og ca. 4 m fra huldreblomen sto det noen tørre einerbusker.

Det fantes ikke moser i bunnen, bare noen mosegrodde steiner her og der. Jorda var svart og nokså våt etter den regnfulle sommeren. En jordprøve fra rotsjiktet av *Epipogium* ble tatt med og analysert; den viste en pH = 4,94.

Den store nedbørmengden kan ha gjort sitt til at *Epipogium*